

KOREYS TILINI O'RGANISHDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Kamarova Maftuna Umar qizi

Koreys filologiyasi katta o'qituvchisi

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi koreys tilini o'rganish jarayonida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning nazariy va metodik jihatlari yoritilib, mustaqil ta'lim, o'zini o'zi boshqarib o'rganish va ta'lim oluvchiga yo'naltirilgan ta'lim tushunchalarining mazmuniy xususiyatlari tahlil qilingan. Koreys tilidagi *자율학습* (*chayul-haksib*), *자기주도학습* (*chagi chudo haksib*) va *학습자 중심 교육* (*haksibcha chungshim kyoyuk*) terminlarining mazmuni hamda ularning xorijiy til ta'limidagi o'rni izohlangan. Shuningdek, mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning maqsadni belgilash, o'quv materiallarini tanlash, topshiriqlarni bajarish, o'zlashtirishni nazorat qilish va natijalarni refleksiv baholash kabi tarkibiy jihatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: koreys tili, mustaqil ta'lim, 자율학습, 자기주도학습, 학습자 중심 교육, o'quv faoliyati, o'zini o'zi boshqarish, refleksiya, xorijiy til ta'limi.

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'qitish metodikasida ta'lim oluvchining faolligini oshirish, uning mustaqil ravishda bilim olishi va o'z o'quv faoliyatini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. An'anaviy ta'lim modelida o'qituvchi asosiy bilim manbai sifatida namoyon bo'lsa, zamonaviy ta'limda talaba o'quv jarayonining faol subyekti sifatida qaraladi. Bu holat koreys tilini o'rganish jarayonida ham mustaqil ta'lim faoliyatini ilmiy-metodik jihatdan to'g'ri tashkil etishni talab qiladi.

Pedagogik adabiyotlarda "mustaqil ta'lim", "mustaqil o'rganish", "o'zini o'zi boshqarib o'rganish" va "o'zini o'zi tartibga solib o'rganish" tushunchalari o'zaro yaqin mazmunda qo'llanilsada, ular aynan bir xil mazmunni anglatmaydi. Mustaqil ta'lim, avvalo, ta'lim oluvchining o'qituvchining bevosita ko'magisiz o'quv topshiriqlarini bajarishi bilan bog'liq bo'lsa, 자기주도학습 (*chagi chudo haksib*) tushunchasi ta'lim oluvchining o'z o'quv maqsadlarini belgilashi, zarur resurslarni tanlashi, o'quv faoliyatini amalga oshirishi va natijalarini baholashi bilan bog'liq kengroq jarayonni ifodalaydi. Yanada aniqroq aytadigan bo'lsak, koreys ta'lim

terminologiyasida 자율학습 (chayul-haksib) – mustaqil o‘rganish yoki avtonom o‘quv faoliyatini, 자기주도학습 (chagi chudo haksib) esa o‘quvchining o‘z ta’lim jarayonini faol ravishda boshqarishini anglatadi. 학습자 중심 교육 (haksibcha chungshim kyoyuk), ya’ni ta’lim oluvchiga yo‘naltirilgan ta’lim esa ta’lim mazmuni va jarayonini tashkil etishda talabning ehtiyojlari, imkoniyatlari, qiziqishlari va o‘quv faoliyatidagi subyektiv rolini hisobga olishni nazarda tutadi.

Koreys tilini o‘rganish jarayonida mazkur yondashuvlarning ahamiyati bir necha omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, koreys tili fonetik, grammatik va leksik tizimining o‘ziga xosligi muntazam mashq va takrorlashni talab qiladi. Ikkinchidan, til ko‘nikmalarining shakllanishi faqat auditoriya mashg‘ulotlari bilan chegaralanmaydi. O‘qish, tinglab tushunish, yozish va gapirish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun talabning auditoriyadan tashqari faoliyati ham tizimli ravishda tashkil etilishi zarur. Mustaqil ta’lim faoliyatini samarali tashkil etish uchun, avvalo, talabning o‘quv maqsadi aniq belgilanishi lozim. Masalan, koreys tilida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantirish maqsad qilingan bo‘lsa, talaba matnni umumiy mazmun jihatidan tushunish, asosiy fikrni aniqlash, yangi leksik birliklarni kontekst asosida anglash va matndan zarur axborotni topish kabi kichik maqsadlarni belgilashi mumkin. Keyingi bosqichda esa, 학습 자료 선택 (haksib cha-ryo sontek), ya’ni o‘quv materiallarini tanlash amalga oshirilib, bunda talabning til darajasi, o‘quv maqsadi va mavjud vaqt imkoniyatlari hisobga olinishi kerak; darslik va o‘quv qo‘llanmalaridan tashqari koreys tilidagi autentik matnlar, yangiliklar, elektron lug‘atlar, videomateriallar, podkastlar va ta’lim platformalaridan foydalanish mumkin.

Mustaqil ta’lim jarayonining muhim jihatlaridan biri 학습 전략 (haksib chollyak) ya’ni, o‘quv strategiyalaridan ongli foydalanishdir. Til o‘rganuvchi yangi so‘zlarni kontekst orqali o‘zlashtirish, takrorlash intervalini belgilash, asosiy mazmunni ajratish, konspektlashtirish, o‘z nutqini yozib eshitish yoki o‘z xatolarini tahlil qilish kabi strategiyalardan foydalanishi mumkin bo‘lib, bunda 자기점검 (chagi chomgom) – o‘z faoliyatini tekshirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Talabning bajarilgan topshiriqning natijasini mustaqil tekshirishi, xatolarini aniqlashi va ularning sabablarini tahlil qilishi kabilar o‘zlashtirish sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, koreys tilidagi grammatik shakllar, hurmat kategoriyasi, so‘z tartibi va leksik birliklardan foydalanishda muntazam o‘zini nazorat qilish samarali natija beradi. Mustaqil ta’lim faoliyatining yakuniy bosqichi 성찰 (songchal) –

refleksiya bilan bog'liq bo'lib, refleksiya jarayonida talaba o'zining nimani o'zlashtirgani, qanday qiyinchiliklarga duch kelgani, qaysi o'quv strategiyasi samarali bo'lgani va keyingi bosqichda nimalarga e'tibor qaratishi kerakligini tahlil qiladi. Shu asosda koreys tilini o'rganishda mustaqil ta'lim faoliyatini quyidagi izchillikda tashkil etish mumkin: *maqsadni belgilash → o'quv materialini tanlash → o'quv strategiyasini belgilash → mustaqil faoliyatni amalga oshirish → o'zini nazorat qilish → natijalarni tahlil qilish → refleksiya*.

Mazkur jarayonda o'qituvchining roli ham o'zgaradi. O'qituvchi faqat tayyor bilimni yetkazuvchi emas, balki talabaning mustaqil faoliyatini yo'naltiruvchi, zarur metodik ko'rsatmalar beruvchi va qayta aloqa ta'minlovchi subyekt sifatida namoyon bo'ladi, talaba esa o'z navbatida o'quv faoliyatining faol ishtirokchisiga aylanadi.

Xulosa qilib aytganda, koreys tilini o'rganishda mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish talabaning til bilimlarini mustahkamlash bilan bir qatorda, uning o'z o'quv faoliyatini rejalashtirish, nazorat qilish va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. 자율학습 (chayul-haksib), 자기주도학습 (chagi chudo haksib) va 학습자 중심 교육 (haksibcha chungshim kyoyuk) tamoyillarining uyg'un qo'llanilishi koreys tilini o'rganish jarayonida talabaning faolligi va mas'uliyatini oshirish uchun muhim pedagogik asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Holec H. *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford: Pergamon Press, 1981.
2. Little D. *Learner Autonomy: Definitions, Issues and Problems*. Dublin: Authentik, 1991.
3. Zimmerman B. J. *Becoming a self-regulated learner: An overview*. *Theory into Practice*, 2002, 41(2), 64–70.
4. Benson P. *Teaching and Researching Autonomy in Language Learning*. London: Routledge, 2011.
5. Oxford R. L. *Teaching and Researching Language Learning Strategies*. New York: Routledge, 2011.
6. 김정숙. *한국어 교육학*. 서울: 한국문화사.
7. 박영순. *한국어 교육을 위한 한국어학*. 서울: 월인.